

MEDIA TA'LIMI NAZARIYASINING ZAMONAVIY PEDAGOGIKADAGI O'RNI VA AHAMIYATI

Murodjonova Mubina G`ayratjon qizi

*Nizomiy nomidagi O`zbekiston Milliy pedagogika unversiteti
Professional ta`lim va san`at fakulteti Musiqa ta`lim yo`nalishi
1-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada media ta'limi tushunchasining pedagogik asoslari, uning nazariy modellari hamda raqamli axborot makonida o'sib kelayotgan yosh avlodni tarbiyalashdagi o'rni tahlil qilinadi. Media savodxonlikning shaxs tanqidiy fikrlashini shakllantirishdagi ahamiyati hamda ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi masalalari yoritilgan.

Kalit so`zlari: Media ta'limi, media savodxonlik, pedagogika, tanqidiy fikrlash, axborot madaniyati, media-kompetentlik, raqamli texnologiyalar, axborot xavfsizligi, ta'lim integratsiyasi.

XXI asr — axborot va texnologiyalar asri sifatida insoniyat hayotining barcha jabhalariga, xususan, ta'lim tizimiga tub o'zgarishlar olib kirdi. Media (ommaviy axborot vositalari, internet, ijtimoiy tarmoqlar) bugungi kunda shunchaki axborot yetkazish vositasi emas, balki shaxs dunyoqarashini shakllantiruvchi kuchli pedagogik instrumentga aylandi. Shu sababli, media ta'limi pedagogika fanining ajralmas qismi sifatida kun tartibiga chiqdi.

Media ta'limining asosiy maqsadi — o'quvchi va talabalarni axborot oqimida mustaqil harakat qilishga, xabarlarni saralashga va ularga tanqidiy baho berishga o'rgatishdir. Pedagogika fanida media ta'limining bir necha asosiy nazariyalari mavjud bo'lib, ularning har biri ta'lim jarayonida o'ziga xos yondashuvni talab qiladi: **Himoya nazariyasi (Inokulyatsiya):** Bu yondashuv talabalarni medianing salbiy ta'siridan (zo'ravonlik, feyk xabarlar, targ'ibot) himoya qilishni ko'zda tutadi. Pedagogikada bu "axborot immuniteti"ni shakllantirish deb ataladi. **Tanqidiy tahlil nazariyasi:** Bu eng zamonaviy model bo'lib, u mediani ijtimoiy konstruktsiya sifatida ko'radi. Talabalarga media xabarlari kim tomonidan, nima maqsadda va qanday manfaatlar yo'lida yaratilganini tahlil qilish o'rgatiladi. **Estetik nazariya:** Media mahsulotlarining badiiy va estetik qiymatini tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, talabalarda san'at va media o'rtasidagi bog'liqlikni tushunishni rivojlantiradi.

Media ta'limi pedagogikada ikki xil usulda amalga oshiriladi: **Integratsiyalashgan usul:** Media savodxonlik elementlari mavjud fanlar (ona tili, adabiyot, tarix, huquq) tarkibiga kiritiladi. Masalan, tarix darsida tarixiy voqelikning filmlarda qanday talqin qilinishini tahlil qilish. **Maxsus kurs usuli:** "Media

savodxonlik" yoki "Axborot madaniyati" kabi alohida fanlar o'tilishi. Pedagogik jarayonda talabaning media-kompetentligi quyidagi to'rt komponentdan iborat bo'lishi lozim:

1. Kirish (Access): Kerakli axborotni tezkor topish ko'nikmasi.
2. Tahlil (Analyze): Axborotning ishonchliligini tekshirish.
3. Baholash (Evaluate): Mazmunning ijtimoiy va shaxsiy ahamiyatini belgilash.
4. Yaratish (Create): O'z shaxsiy media mahsulotini (post, video, maqola) mas'uliyat bilan yaratish.

O'zbekistonda media ta'limi davlat siyosati darajasiga ko'tarilgan. Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan besh muhim tashabbusning uchinchi yo'nalishi (aholi va yoshlar o'rtasida kompyuter texnologiyalari va internetdan samarali foydalanishni tashkil etish) bevosita media savodxonlik bilan bog'liqdir. Hozirgi kunda oliy ta'lim muassasalarida va maktablarda media savodxonlik bo'yicha o'quv dasturlari joriy etilmoqda. Ayniqsa, pedagogik yo'nalishdagi talabalar uchun media ta'limini o'zlashtirish hayotiy zaruratdir. Zero, "media-kompetent o'qituvchi"gina "media-savodxon avlod"ni tarbiyalay oladi. Media ta'limi — bu shunchaki texnologiyani o'rganish emas, balki shaxs erkinligi va mustaqil fikrlashining kafolatidir. Pedagogika fani media ta'limi orqali yoshlarni axborot manipulatsiyalaridan asrash, ularda ijodiy yondashuvni shakllantirish va raqamli jamiyatda mas'uliyatli fuqaro bo'lib yetishishini ta'minlaydi. Kelajak pedagogikasi — bu media bilan hamnafas pedagogikadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. Toshkent, 2020-yil 23-sentyabr.
2. Safarova R. G'. va boshqalar. Media ta'limi: o'quv-metodik qo'llanma. — Toshkent: "Fan va texnologiya", 2019
3. To'ychiyev A. X. Yoshlarda media-madaniyatni shakllantirish nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent, 2021.
4. Ziyonet.uz — Axborot-ta'lim portali materiallari.